

IVM Coronanieuws 10 december 2021

Opening

Welkom bij het IVM Coronanieuws. Het is vandaag vrijdag 10 december, en dit is aflevering 52.

Omicron

Er is nog veel onduidelijk over de omicron-variant van het coronavirus. Het snel oplopende aantal besmettingen in Zuid-Afrika doet vermoeden dat de omicron-variant besmettelijker is dan de bestaande varianten. Het is echter nog niet duidelijk of dit daadwerkelijk komt door de nieuwe variant of dat andere oorzaken een rol spelen. Of de ziekte ernstiger of milder verloopt, wordt nog onderzocht.

Er is reden tot bezorgdheid over de effectiviteit van de huidige vaccins tegen de omicron-variant. In een voorpublicatie melden Zuid-Afrikaanse onderzoekers dat het coronavaccin van Pfizer minder neutraliserende antilichamen opwekt bij de omicron-variant. Ook melden Pfizer en BioNTech in een persbericht dat twee doses van hun coronavaccin in laboratoriumtesten significant minder neutraliserende antilichamen tegen de omicron-variant geven. Drie doses van hun vaccin zouden wel leiden tot een neutraliserend effect. De resultaten van een nog niet gepubliceerde Duitse in-vitro studie tonen echter aan dat twee doses van de coronavaccins van Pfizer, Moderna en AstraZeneca geen neutraliserende antilichamen tegen de omicron-variant geven. Bij een aanvullende booster met het vaccin van Pfizer is de antilichaamrespons sterk verminderd. Ook de combinatie van de monoclonale antilichamen casirivimab en imdevimab gaf geen antilichaamrespons. Een afname in antilichamen hoeft niet direct te leiden tot minder vaccin-effectiviteit. Met name de bescherming tegen ernstige ziekte is mogelijk sterker afhankelijk van de cellulaire immuniteit dan van de antilichaamrespons. Het wereldwijd opgestarte onderzoek zal in de komende weken meer duidelijkheid gaan geven.

Diverse fabrikanten – waaronder Pfizer en Moderna – zijn al wel gestart met het aanpassen van hun vaccins op de omicron-variant. Naar verwachting duurt het nog minimaal een half jaar voordat deze nieuwe vaccins algemeen beschikbaar zijn.

Voorpublicatie: www.allafrica.com/view/resource/main/main/id/00130592.html

Persbericht: www.pfizer.com/news/press-release/press-release-detail/pfizer-and-biontech-provide-update-omicron-variant

Voorpublicatie: www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.12.07.21267432v2

Vaccinatie kinderen

De Gezondheidsraad adviseert kinderen van 5 tot 11 jaar met een verhoogd risico op ernstig beloop van COVID-19 te vaccineren tegen het coronavirus. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen met een chronische longaandoening, aangeboren hartafwijking of downsyndroom. De minister heeft het advies overgenomen. Kinderartsen kunnen selecteren welke kinderen in aanmerking zouden moeten

komen en hen vanaf half december uitnodigen. Kinderen worden gevaccineerd door de GGD met het coronavaccin van Pfizer, in een lagere dosis dan volwassenen en kinderen vanaf 12 jaar. De Gezondheidsraad komt later met een advies over het al dan niet vaccineren van kinderen in deze leeftijd zonder verhoogd risico.

GR: www.gezondheidsraad.nl/over-ons/documenten/adviezen/2021/12/03/covid-19-vaccinatie-van-jonge-kinderen-met-verhoogd-medisch-risico

Heterologe vaccinatie

Britse onderzoekers concluderen in de Lancet dat heterologe vaccinatie een vergelijkbare immuunrespons geeft als homologe vaccinatie. Dat blijkt uit een onderzoek met ruim 1.000 personen. Zij kregen na een eerste vaccinatie met het coronavaccin van Pfizer of AstraZeneca een tweede vaccinatie met hetzelfde vaccin, of met het coronavaccin van Moderna of Novavax.

Uit een andere studie in de Lancet blijkt dat ook een afwijkend boostervaccin ten opzichte van de eerdere vaccinatie een goede immuunrespons geeft en veilig is. De onderzoekers randomiseerden ruim 2.800 personen die volledig gevaccineerd waren met de coronavaccins van Pfizer of AstraZeneca. Als booster kregen ze het coronavaccin van Novavax, Valneva, CureVac, Janssen of Moderna. Alleen het coronavaccin van Valneva gaf een onvoldoende antilichaamrespons bij mensen die eerder waren gevaccineerd met het coronavaccin van Pfizer. Er traden geen onverwachte bijwerkingen op. Ook het EMA adviseert inmiddels dat zowel heterologe primaire vaccinatie als heterologe boostervaccinatie effectief en veilig is.

Onderzoek heterologe vaccinatie: [www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(21\)02718-5](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(21)02718-5)

Onderzoek heterologe booster: [www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(21\)02717-3](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(21)02717-3)

Booster bij zwangeren

De Nederlandse Vereniging van Obstetrie en Gynaecologie heeft het standpunt over coronavaccinatie tijdens de zwangerschap uitgebreid met een advies over de boostervaccinatie. Volgens het standpunt is boostervaccinatie mogelijk tijdens elke termijn van de zwangerschap. Ook vrouwen die borstvoeding geven kunnen veilig een boostervaccinatie krijgen.

Standpunt: www.demedischspecialist.nl/nieuws/nvog-standpunt-vaccinatie-covid-19-rondom-zwangerschap-en-kraambed-aangepast

Myocarditis en pericarditis

Myocarditis en pericarditis als bijwerking van mRNA-vaccins komen voor bij minder dan 1 op de 10.000 mensen. Het risico is het grootst bij jonge mannen. Dat concludeert het veiligheidsbewakingscomité van het EMA. De bijwerking wordt met de frequentie 'zeer zeldzaam' toegevoegd aan de productinformatie en bijsluiter van de coronavaccins van Pfizer en Moderna.

Bijwerkingencentrum Lareb heeft 231 meldingen ontvangen van myocarditis en pericarditis, op een totaal van 24 miljoen vaccinaties. De meeste meldingen gingen over jonge mannen. Bijna de helft van de patiënten werd opgenomen in het ziekenhuis. Vier mensen zijn overleden. Het is niet zeker of de sterfte door de hartproblemen het gevolg was van de vaccinatie. Uit onderzoek blijkt ook dat het risico op myocarditis en pericarditis hoger is na COVID-19 dan na vaccinatie. Lareb roept op tot meer onderzoek.

Lareb: www.lareb.nl/news/overzicht-meldingen-ontsteking-van-de-hartspier-en-hartzakje

Registratienieuws

Het EMA is gestart met de rolling review van het coronavaccin van Valneva. Dit vaccin is gebaseerd op een geïnactiveerd virus. Ook op het gebied van geneesmiddelen is er weer registratienieuws te melden. Het EMA heeft tocilizumab geregistreerd voor de behandeling van volwassen COVID-19-patiënten met corticosteroïden en aanvullende zuurstofbehoefte. Tocilizumab wordt al langer gebruikt bij de behandeling van ernstige COVID-19.

De FDA heeft de Emergency Use Authorisation van de monoclonale antilichaamcombinatie bamlanivimab en etesevimab aangepast. De combinatie mag nu ook worden ingezet bij kinderen jonger dan 12 jaar met milde tot matige COVID-19 of met een positieve coronatest. Dit geldt ook voor pasgeborenen met een hoog risico op ernstige COVID-19. De FDA heeft ook een Emergency Use Authorisation gegeven voor de monoclonale antilichaamcombinatie tixagevimab en cilgavimab, met merknaam Evusheld. De combinatie mag worden toegepast voor de profylaxe van COVID-19 bij volwassenen en kinderen vanaf 12 jaar met een verzwakt immuunsysteem of met ernstige bijwerkingen na een coronavaccinatie. Het combinatiemiddel moet 6 maanden bescherming bieden. Het EMA is in oktober gestart met de rolling review van dit middel.

Nieuwe versie SWAB-richtlijn

De SWAB heeft op 1 december een nieuwe versie van de behandelrichtlijn bij COVID-19 gepubliceerd. Remdesivir heeft geen plaats meer in de behandeling van opgenomen COVID-19-patiënten. Nieuw onderzoek liet geen effect van remdesivir zien op klinische verbetering, ook niet bij patiënten met zuurstofbehoefte. Hiermee is het advies over remdesivir gelijk aan dat van de WHO.

SWAB: www.swab.nl/nl/covid-19

Virusremmers

Het NHG is gestart met de plaatsbepaling van virusremmers bij de behandeling van COVID-19. De orale virusremmer molnupiravir lijkt minder effectief dan gedacht bij de behandeling van COVID-19. Dit meldt de fabrikant in een persbericht. De bescherming tegen opname of sterfte door COVID-19 is 30% in plaats van de eerder gemelde 50%. Molnupiravir is in Europa via een versnelde procedure goedgekeurd voor volwassen COVID-19-patiënten zonder extra zuurstofbehoefte met een verhoogd risico op ernstig beloop.

NHG: corona.nhg.org

Persbericht: www.merck.com/news/merck-and-ridgeback-biotherapeutics-provide-update-on-results-from-move-out-study-of-molnupiravir-an-investigational-oral-antiviral-medicine-in-at-risk-adults-with-mild-to-moderate-covid-19

De combinatie van virusremmers sofosbuvir met daclatasvir gedurende 10 dagen verbetert de symptomen van COVID-19. Dit blijkt uit een gerandomiseerde open-label studie met 120 patiënten met matig tot ernstige COVID-19. Patiënten kregen sofosbuvir met daclatasvir of ravidasvir, naast standaardzorg. Alleen sofosbuvir met daclatasvir leidde tot een klinische verbetering. Deze virusremmers worden al toegepast bij hepatitis C.

Onderzoek: www.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jmv.27264

Convalescent plasma

De Wereldgezondheidsorganisatie raadt het gebruik van convalescent plasma af bij de behandeling van patiënten met COVID-19 af. Volgens de WHO leidt het bij patiënten met COVID-19 niet tot een betere overleving of vermindering van de zuurstofbehoefte. Ook is het duur en tijdrovend om toe te dienen. Convalescent plasma kan nog wel binnen studieverband gebruikt worden.

Levilimab

De IL6-remmer levilimab is onderzocht in een gerandomiseerde placebogecontroleerde studie met 217 patiënten met ernstige COVID-19. Bij 63% van de patiënten leidde levilimab in combinatie met standaardzorg tot klinische verbetering na 14 dagen. Dit was 43% bij patiënten met alleen standaardzorg.

Onderzoek: link.springer.com/article/10.1007%2Fs00011-021-01507-5

Minder geneesmiddelen voorgeschreven in 2020

In 2020 schreven huisartsen minder geneesmiddelen voor dan in 2019. 66% van de patiënten kreeg een geneesmiddel in vergelijking met 70% in 2019. Dit blijkt uit onderzoek van het Nivel met gegevens van ruim 1,5 miljoen patiënten uit 369 huisartsenpraktijken. Met name bij kinderen en jongeren daalde het aantal voorschriften. De grootste afname werd gezien in het aantal antibioticavoorschriften. Dit is mogelijk het gevolg van de ingevoerde coronamaatregelen, wat de verspreiding van andere ziekteverwekkers remde. Ook bezochten minder mensen hun huisarts.

Onderzoek: www.nivel.nl/nl/nieuws/minder-mensen-kregen-een-geneesmiddel-voorgeschreven-2020

Informatievoorziening

De afgelopen tijd is de informatievoorziening over corona voor zorgverleners en patiënten uitgebreid. Het ministerie van VWS heeft de handreiking desinformatie voor professionals

uitgebracht. De handreiking geeft handvatten om desinformatie te herkennen en hierover in gesprek te gaan.

Handreiking desinformatie: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-vaccinatie/documenten/brochures/2021/12/02/handreiking-desinformatie-voor-zorgprofessionals-in-coronatijd

De Federatie Medische Specialisten heeft een document uitgebracht met vragen en antwoorden bij vaccinatietwijfels. Artsen kunnen dit document in de spreekkamer inzetten bij patiënten met twijfels over de coronavaccinatie.

FMS: www.demedischspecialist.nl/nieuws/vraag-en-antwoord-vaccinatietwijfels

De KNMG heeft een nieuw online platform waar artsen richtlijnen en handreikingen over het coronavirus kunnen vinden. De website is een initiatief van artsenfederatie KNMG met meerdere federatiepartners en medisch-wetenschappelijke verenigingen.

Website: corona.knmg.nl

De website prullenbakvaccin.nl is weer live. Niet-gevaccineerden kunnen op de website zien of er in hun regio een vaccin overblijft en zich voor het vaccin aanmelden.

Website: www.prullenbakvaccin.nl

MedicijnCasts

Het IVM heeft in een serie MedicijnCasts het onderwerp desinformatie in coronatijd besproken met diverse deskundigen. De podcasts over desinformatie in coronatijd zijn te luisteren via uw favoriete podcast-app of via de website van het IVM.

MedicijnCasts: www.ivm.nl

Tot slot

De volgende aflevering van het Coronanieuws verschijnt over 2 weken, op vrijdag 24 december. Wilt u op de hoogte blijven van het geneesmiddelen-gerelateerde Coronanieuws? Abonneer u dan op ons YouTube-kanaal of de journaalupdate op onze website.

www.ivm.nl